

GAZDASÁGI LAPOK

32. szám.

Megjelenik minden vasárnap.

1916. Augusztus 6.

Munkás- és fogoly

szalmazsák, fekvánkos,
lepedő, pokrócz

Telefon: 35-92, 80-82, 104-10.

NAGEL ADOLF

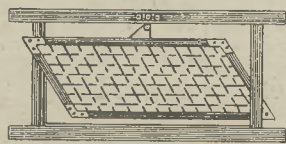
zsák- és ponyvagyár

BUDAPEST,

V., Arany János-u. 10.

Távirat: NAGELA.

Farkas rendszerű
Sodronyüveges
istállóablak

eltörhetetlen.

Farkas és Tsa
Budapest tehélu-8

szesz készítményeink
beszerezhetők a Magy.
Mezőgazdák Szövetke-
zete által is. **Kérjen Árlapot!**

Farkas rendszerű
Idomvas-
ablakot

legerősebb
legolcsóbb

ZSÁK
ÉS PONYVA
ÚJ ÉS EGYSZER HASZ-
NÁLT ELADÁS ÉS
KÖLCSÖNZÉS.

SCHLESINGER
ÉS TÁRSA
BUDAPEST-VI.
Gróf Zichy-J-
utca-36.

Sürgőnyezim:
TURKSMA
Viehgeschäft
Leeuwarden

Pontos
kiszolgálás

Elsőrendű
elismerő
nyilatkozatok

Eredeti hollandi

hasas- és tenyész-

szarvasmarha

vételeket közvetit mérsékelt jutalék mellett

J. TURKSMA,

szarvasmarha kereskedése

LEEUWARDEN (HOLLAND).

Ajánlunk azonnali szállításra a legjutányosabb napiárak mellett:

Gép-, henger- és autó- olajat, gépsziradékot, kocsikenőcsöt

és mindenféle gazdasági gépekhez szükséges kenőolajakat
szavatolt jó minőségben.

WEISZ LIPÓT ÉS TÁRSA

disznózsír, szalonna- és olajnagykereskedők

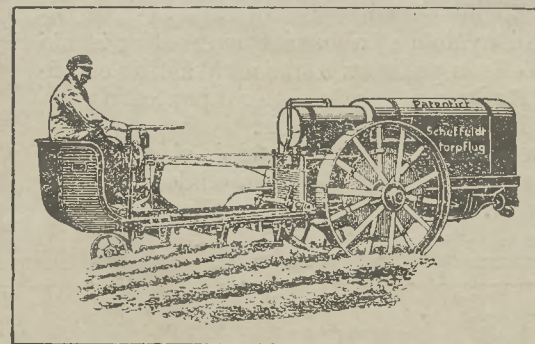
Budapest, IX., Hentes-utca 17.

Interurban: József 14-50.

Sürgőnyezim: WEISSEFETT Budapest.

A kisgazdák szántógépe Scheffeldt-féle 40 HP motoreke.

Előjegyzéseket elfogad a magyarországi vezérképviselőt:
FLEISCHL SAMU cég géposztálya, Budapest, V., Nádor-utca 28. sz.
Díjtalan mérnöki kiküldetés!

KERESKEDÉS
ÉS
KÖLCSÖNZÉS

ZSÁK, PONYVA ÉS ZSINEGÁRUK

SCHILLINGER MIKSA
BUDAPEST, V., Rudolf-rakpart 7.
(Az országház mellett.)
Telefon: 45-26. Alapított 1878.

Pályázatokhoz csak bizonyítványmásolatok csatolandók. Eredeti bizonyítványok elvesztéseért a kiadóhivatal nem vállal felelősséget. ****

KIS HIRDETŐ

A kihirdetések ára: minden szó 5 fillér a vastagabb betűvel írt szavak 10 fillér. A legkisebb hirdetés 1 korona. Csak oly levelek továbbíthatnak, melyek a szükséges póstabélyeggel ellátva küldetnek be. □ □ □

Vizsgálók !!

Összes stabil, lokomobil gőzgépekről biztos sikerrel vizsgára előkészíték szerződés mellett, magyarul és németül. **Sirovy Vinco** oktató, Budapest, VII. Klauzál-tér 11., III. 13. Válaszbélyeg.

PAPIRIT-SPÁRGA

zsineg, heveder, kötél, hajtószij összes czélokra

SCHVARCZ JÓZSEF ÉS TÁRSA

BUDAPEST,
Vilmos császár-ut 53. sz.

Mintegy 18 drb.

tisztavérű eisehthal-montafouni fejős, hasas 3-7 éves tehén eladó, hus árban, óriás takarmányhiány folytán **Maár Zoltán**, alattyáni tehenészetéből.

A 34 év óta fennálló
FISCHER J. CZÉG

ZSÁK-és PONYVA-

gyára, Budapest, V., Nádor-utca 31-33.

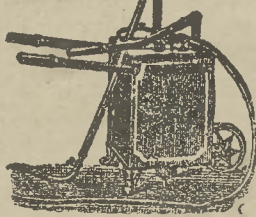
egyike az ország legmegbízhatóbb beszerzési forrásainak.

szalmazsák, fejpárna, pokrócz ponyvakölcsönzés.

A Heller-féle

„King”

gyorsmeszelő és fertőtlenítő gép, az ecsetmunka 20-szorosát teljesíti.

Gyártók azonkívül

PITTORE ÉS TRIUMPH

nevű gyorsmeszelőt is.

Meszelőm szivattyúi azonnal kicserélhető golyós szelepekkel vannak ellátva, tehát nincsen eldugulás, nincsen piszkálás. Meszelőm ára (teljes felszereléssel és gyümölcsfák permetezésére alkalmas két- vagy háromágú szóróval) 60 koronától 320 kor.-ig.

IG. HELLER Bécs, II. Prater Schrotzbergstr. 1.
Kérjenek leírást. Képviselek kerestetnek.

Legnagyobb megtakarítás időben pénzben és anyagban!

A „KING” kiváló gyorsmeszelő- és fertőtlenítő-gép sokoldalú használhatósága miatt egy mezőgazdaságban sem nélkülözhető. A szivattyúk teljesen tömör sárgarézből készülnek, javítások majdnem teljesen kizártak. „KING” tömlővezetékekkel többet teljesít, mint 20 ember ecsettel és mindenféle állványozást és előmunkát feleslegessé tesz. Ezen gép egy nap alatt kifizetődik.

Zsákzsineget

nehéz és könnyű postacsomagok kötözéséhez alkalmas

TEXTIL erőpapirspárgát

minden mennyiségben azonnal szállít a

Magyar Textilipar r.t.

RÓZSAHEGY-FONÓGYÁR.

Törvénytelen védve.

Reitter Oszkár

nagybecskerekli főkapitány és fajbaromfi tenyésztőnek nagyszerű találmánya

a „PATKÁNIN”

patkányirtó szer (nem mérgező) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas.

1 adag ára 2 korona mely elegendő körülbelül 60-70 patkány irtásához.

Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve.

A biztos eredményért jótállás! Lemertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használható. Kérésre ingyen küld Reitter Oszkár főkapitány Patkánin gyárának vezetősége Nagybecskerekon.

I-a Uszó

kocsikenőcs

kék és sárga elsőrendű szállítója

Schvarcz József

és Társa Budapest,

Vilmos császár-ut 53.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban: Budapest, VIII., József-utca 15. szám alatt.

Alapítva 1831.

Telefon 32-58.

46 kiténtetés.

Telefon 32-58.

ELSINGER M. J. ÉS FIAI

vitorlavászon-, len- és jutaárugyár, kikészítő-, telítő- és festőde.

Gyár: Lajtaszentmiklós.

Raktár: Budapest, V., Báthory-utca 6.

Vizmentes szövetek, ponyvák, sátrak, öltönyök, köpenyek, lótakarók, tüzi- és itatóvédretek, kendertömlők.

Viaszkos-vászon waggon-kárpit, bőrvászon stb.

Kender- és jutazsákok. Linoleum padlóbevonat. Aratógépponyvák. Gépkévekötzsinegek.

Ajánlatok és minták ingyen és bérmentve.

A SZŐLŐ TRÁGYÁZÁSA.

Írta: **ORDÓDY LAJOS.** — Ára 3 korona.

Ajánlott küldéssel 3.45 K. Utánvétellel küldve 3.65 K.

Gyakorlati útmutatás arra, hogy miként kell a szőlőket istálló- és műkereskedelmi trágyákkal úgy trágyázni, hogy a legjobb terményt a legnagyobb mennyiségben elérhessük.

Megszerezhető a „Gazdasági Lapok” kiadóhivatalában, Budapest, VIII., József-utca 15.

Borsajtók és szőlőzuzók.

Mobille rendszerű borsajtók. Egyenes és kupos hengerű szőlőzuzók és bogozók. Borszivattyúk és felszerelések. Borászati és pinczegazdasági cikkek. Ruggyantatömlők.

Árjegyzékkel kívánatra szívesen [szolgálunk!]

Schottola Érnő,
BUDAPEST,
VI. ker., Vilmos császár-ut 53.

Pályázat segédtszti állásra.

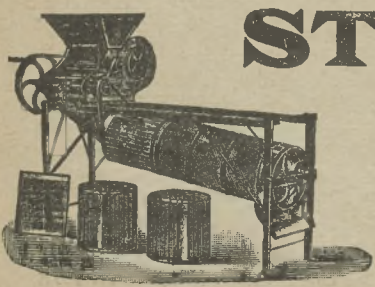
Az erdélyi r. kath. státus v. t. ö. alapjainak tulajdonát képező alsóbajomi (Kisküküllő vármegye) uradalmában egy segédtszti állás betöltendő. Pályázhatnak r. kath. vallású okleveles egyének.

A kezdő javadalmazás a természetbeni lakáson kívül 1200 K pénzfizetés, 7 q t. buza, 7 q e. buza, 7 q tengeri, 2 darab téli-nyári marhatartás és 20 ürméter hasábtüzifa.

Az állás azonnal elfoglalandó.

Okleveles pályázók hiányában alkalmazást nyerhet az is, aki a segédtszti teendőket, különösen pedig az irodai munkálatok ellátására képesnek érzi magát. Az ilyen pályázók részéről pontosan megjelölendő a javadalmazás iránti igény mértéke is.

A keresztlevelel, szolgálati bizonyítvánnyal és oklevéllel felszerelt kérvények 1916 augusztus hó 8-ig nyújtandók be Kolozsvárt az erdélyi róm. kath. státés igazgatótanácsához.

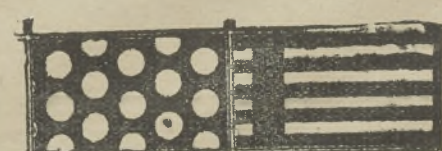

STAHEL és LENNER

trieur- és lemezlyukasztó-gyár

BUDAPEST, VI., Angyal föld, Országbiro-utca 44-46. sz.

Ajánljuk **TRIEURJEINKET** és **OSZTÁLYOZÓ GÉPEINKET** gabona és hüvelyesek tisztítására és osztályozására.

TÖREKROSTÁK és mindenfajta **LEMEZROSTA** gőzcséplőgépek számára.

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMIOS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV: Hozzunk mezel gazdaságunkba helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre . . . . . 20 kor.
Fél évre . . . . . 10 „
Negyed évre . . . . . 5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czimzendők.

HIRDETÉSEKET

a lap kiadóhivatala vesz fel.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hirdetési mellékletek jutányos árun fogadtatnak el.

TELEFON: József 40—66.

Az e lapokban foglalt minden cikkért az utánnomás joga fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TARTALOM.

Szemle	Lap
Innen-onnan	384
Államilag törzskönyvelt, nemesített magyar búzafajták. — Grabner Emi	385
A többtermelés tanulságos példája. — enesei Dorner Béla	386
A tengeriolaj gyártása Oroszában. — Spectator	388
Kérdések és feleletek	
Feleletek: Mikor szántunk mélyen a tarlót?	389
Hírek	389

SZEMLE.

(Levéltörredék. — Középbirtok motorja. — A lisztellátásról. — Házi hizlalásról. — Kender-, olaj nincs maximálva. — A 4-ik gyermek. — Szénről [gondos. odjünk!])

Az ország közepéből jött gazdasági levélnek fontosabb részét hátorokodjuk közreadni az alábbi sorokban:

Szomorú nagyon, hogy a gabonaárakat alig merte elenyésző csekélységgel emelni a kormány. 1914-ben maximáltatott először, de akkor még 1400—1800 koronáért jó ökröket lehetett venni. Az idén márczius 1-én oly ökörért már 4000 koronát kellett adnom és ma egy szomszédom két pár gyengébbért 12.800 koronát fizetett! Így vagyunk a lóval is. Egy 300 forintos ló ma 2000 forint.

Tessék már most ily óriási befektetéssel 41.50 koronás búzát termesztetni! És ebben még a vasuthoz fuvár is foglaltatik. Állomásomra a háboru előtt 18 krajczárt fizettem 100 kg. után, ma 2 korona a fuvár!

Félek, hogy a cselédszegődéskor dupla conventiót fognak kérni. Tavaly, miután 1 pár csizma 30 forint volt, én önként a felét ennek segítségül adtam, de ma 50—60 forint egy pár csizma és a cseléd azzal érvel majd, hogy ezt a gazda szenvedje. Kézpénze volt a háboru előtt egy béresnek 100 korona (régebben 60), tavaly s az idén már 130, jövőre bizonyosan 200 lesz. A napszám ma is 6 korona, tavaly ilyenkor 3 volt, hát hogy existálhatunk így? . . .

A gazdasági egyletek, vármegyék azt kérték feliratilag, hogy kellő nivóra emeltesse az

árak és egyttal az ipari cikkek árai is szabasanak meg, de utóbbiakat mégis szabadon hagyta a kormány.

A gazdák feljajdulásától nem tart a kormány, hanem a merkantilistáktól nagyon is . . .

Egy zalamegyei fölbirtokos leveléből meg igen egészséges és úgy a kormány, különösen a földmivelésügyi minisztérium, valamint az OMGE által megszivlelendő és teljesítendő hasznos és szükséges dolgokat pendített meg, közöljük a következőket, megjegyezve, hogy a mennyiben jelenleg a háborus helyzet a kivitelt nem engedné meg, azt azonnal békekötés után kellene foganatosítani, végrehajtani. Ime a levél:

Időjárásunk szép, kellemes, de nagy szárazsággal s szélllel. Aratás lefogyott: most a betakarítás s cséplés folyik, azonban az eredmény gyenge. Hogy kultúrnövényeink ily gyenge termésmennyiséget mutatnak — úgy vélem — a következő okokra vezethetjük vissza: A helytelen talajmivelésre és az időjárásra.

A nagyobb gazdaságok már ugyanis a talajmivelést gőzeke garnitúrákkal vagy motoros ekékkel végeztetik, de a középbirtoknak — azt hiszem — ilyen szántógépei nincsenek; pedig a nagy mértékben hiányzó kézi- s igaerőt ezzel kellene pótolni. Ezen állításon az bizonyítja leginkább, hogy a Gazdasági Lapok tele vannak bérszántást kiadókkal.

Mi volna a középbirtok szántógépe, azt nem tudom, de kibérleti állomáson kívül kellene a gazdasági akadémiák s az OMGE Szelényi-féle tangazdaságban kísérleteket végeztetni, mert itt a hallgatók ismereteket szerezhetnének.

A földmivelésügyi minisztériumnak kellene rendeletet kiadni, hogy ily kísérleteket végezhessenek a tangazdaságok; mert hiszen erre a középbirtokosnak sem ideje, — de pénze sincs.

Ez által lehetővé tenné, hogy a középbirtokos közönség is beszerezhetné a maga motorját, azonkívül a gazda-hallgató már előre is tisztában lenne ezen motoros vagy gőzeke használatával!

A földmivelésügyi minisztériumnak, a kísérleti állomás vezetőségének a meghallgatásával, ezen tangazdaságokban a gazdasági gépgyárosokkal karöltve végezhetné ezen kísérleteket!

Az ilyen szántógépeket bérszántásra vehetné ki a földmivelésügyi minisztérium a tangazdaságok (akadémiák, földmivesiskolák, önálló gazdasági népiskolák és polgári iskolák) számára, arra az időre, midőn a gazda-növendékek a tanfolyamon vannak. Ugy tudom a növendékek október hó 1-én kötelesek jelentkezni, midőn talajmivelés kezdődik.

A munkáshiányon segíteni kell!

Igaz ugyan, hogy Galántán szántógép bemu-

tatás volt, de az ott bemutatott szántógépek oly drágák, hogy azokat középbirtokos nem szerezheti meg.

Bizony fájdalom, igaz, hogy hazánkban a középbirtokosok vannak minden tekintetben elhanyagolva!

B. L.

Városok és nagyközségek nem mezőgazdasággal foglalkozó lakossága lisztellátás dolgában az új miniszteri rendelet értelmében nagyon nehéz helyzetbe jutott, mert október 15-ig kell arról a gabonamennyiségről gondoskodnia, mely egy egész évre szóló liszt szükségletére fog szolgálni. A kenyérmag vétele előtt a hatóságtól (szept. 15-ig) kell jogosítványt beszerezni és csakis az illető hatóság területén kell azt megvásárolni, a mi sokszor nehezen megy, mert vagy nincs ott annyi termés, a mennyi a szükségletet fedezné, vagy csak egyféle gabona van, holott a szegényebb osztály anyagi szempontból nem tisztán búzát, hanem rozst s árpát is akarna venni.

Mint értesültünk, több város (Szeged, Baja, Kaposvár, Nagykanizsa, Nagyvárad, Nagybánya, Pécs stb.) sürgősen kéri a kormányt, hogy a bevásárlások engedélye az illető vármegyére egész területére terjesztessék ki. De vannak oly megyék is (pl. Árva), melyekben nem teremvén kenyérgabona, más törvényhatóság területéről kell azt behozni. A Molnárok Lapja erre vonatkozólag így ír:

Némely esetben jogosnak is látszik ez a kiváncsalom. Hamarjában éppen Kaposvár város esete jut az eszünkbe. A kaposvári határban öt vagon az egész mennyiség, a mit a termelők a saját törvényes szükségletük levonása után eladásra tudnak bocsátani. Ezzel szemben a lakosság egy évi gabonaszükséglete 300 vagon. Nagyon természetes, hogy a város lakossága sietve a kereskedelemügyi kormányhoz fordult azért, hogy Somogy vármegyére egész területére terjessze ki a város lakosságának bevásárlási engedélyét. A kereskedelemügyi kormány az ilyen felterjesztésekben esetről-esetre fog dönteni és indokolt esetben meg fogja engedni, hogy a bevásárlás nagyobb területen történhessék, mint a hogyan azt a rendelet előírja. Egyelőre egy esetben már döntésre is került a sor. Szeged városa kérte nemrégiben a kormányt arra, hogy a közönség részére kiállított vásárlási igazolványok Csongrád megye és Hódmezővásárhely területén is érvényesek legyenek. A kormány azonban elutasította ezt a kérelmét, a rendeletre való hivatkozással. A lakosság liszt szükségletének biztosítása folytán új terhek nehezédnek a vidéki hatóságokra, a melyeknek elemi kötelességük, hogy a kisemberek, a szegényebb népe

TAKARMÁNYDARA
TENGERICSUTKÁBÓL

a LANZ-féle őrlőgéppel! Az eddig csak tüzelésre használt tengericsutka mint **KITÜNŐ TAKARMÁNY** értékesíthető.

Eredeti
amerikai

CASE

gőzszántó-
gépek,
a c z é l
c s é p l ő k.

STOVER amerikai benzinmotorok és lokomobilok.

AJÁNLATTAL
SZOLGÁL:

HAHN ARTHUR és TÁRSAI BUDAPEST, VIII. KERÜLET, ÜLLŐI-UT 52/g.

Sürgőnyczim: **CASE BUDAPEST.**

Egyszer használt, egészséges

mig a készlet tart, szállít:

Dohányzsineget kenderből,

Faludi és Elek

Budapest, V., Falk Miksa-u. 6.

Telefonszám: 82-37.

osztály lisztszükségletéről idejében gondoskodjanak. Ez a gondoskodás persze pénzbe kerül, a mivel sok város nem rendelkezik mostanában.

A H. T.-ot pedig kérjük, hogy a vele üzleti viszonyban levő malmoknak is engedje meg a vámórlést, mert a szegény nép drága fuvar az esetleg messze levő vámmalomba nem képes megfizetni.

De még más bajok is van a kisembereknek, ugyanis vidéki helyen divatban van, régi bevett szokás szerint, egypár süldőt tartani a háznál, hogy a konyhai és kerti hulladékokat ezekkel értékesítsék s ősszel, ha a kukorica megérett, beszereznek annyit (darabonként 4-5 q-t), hogy a sertéseket kihizlalva, a háztartás zsirszükségletét fedezzék. Most azonban nagyon sok helyen oly gyenge a kukoricatermés, hogy előre láthatólag majd az ilyen magányosok nem fognak tudni ezen hizlaló abrakakarmányhoz jutni s kényszerülve lesznek tisztán árpával feljavítani a sertéseket. Ez még magábanvéve nem is lenne olyan nagy baj, mert hisz ezen a tavaszi gabonán is felhizlalható a sertés, de állítólag kevésbé lesz zsíros s több húst fog tarmelni, a mi már a háztartás kétszerkettőjét lényegesen megzavarhatja, Esetleg a kukorica olcsóbb is lenne, mint az árpa, a mi szinte nyom valamit a latban, de a legkellemetlenebb az, mikor az egész város vagy hatóság területén csak is sör-árpa terem s ez tudvaleg 42 K per q, a mi nek beszerzése már felette megdrágítaná a hizlalást. Csak hogy itt megint valami különös eset áll elő, vagy hódol a gazda a kormányrendelet betűjének, mely kimondja, hogy a sör-árpa csak a H. T. vásárolhatja s akkor a kisemberek a hizlalás lehetőségétől elesnek, mert a H. T. sör-árpa csak ipari célokra: sör-, maláta-, pót-kávé- és árpagyönggyáraknak ad el — de nem holmi Kismiskáknak. Ha meg mégis merészel eladni az a gazda néhány q-t a kissertéstartóknak, akkor esetleges büntésnek teszi ki magát (feljelentés esetén), ha csak nem oly nemeslelkű s adakozó természetű, hogy sör-árpa-ját lefokozza takarmányárpa-vá s ennek a maximált áráért engedi át polgártársának. Ilyen nagylelkűségért közzönet és hálán kívül az elismerés babérja is kijárna a nemes adakozónak, de a mai anyagi világban, azt hisszük, kevesebb lesz a fehérhollónál is az ilyen nemes lélek. Nem is lehet ezt a gazdatársaktól rossz néven venni, hisz a buza- és rozstermesre ugyis ráfizetett a legnagyobb része, tehát iparkodik abból a terményből venni kis tisztajövedelmet kisajtolni, a melyből lehet. A kisemberek pedig jogosan fogják továbbra is mondani, hogy a szegény embert még az ág is huzza.

Miért engedik meg a főtt kukoricaárusítást a városokban? Sok 100 q maradna meg hizlalásra, ha a tejes kukoricát nem ennék meg az emberek.

Mi sem bizonyítja jobban azt, hogy csak a gazda termelvényeinek árait szabja meg a kormány, ellenben az ezekből készült iparcikkéket már nem; mert mint a Molnárok Lapja írja:

„F. évi márczius 16-án megjelent 823/1916. M. E. sz. rendelet a folyó évi terméskől származó lenmag és kendermag árát q-kint 100 K legmagasabb árban szabta meg. Magáról a kenderkőről is intézkedik a márcz. 30-án kiadott 1091/1916 M. E. sz. rendelet, azonban sem a kendermagolaj, sem a lenmagolaj, sem pedig a

kendermagpogács ezidőszerint nincs maximuma.”

Mikor lesz?

Néhány hét előtt közöltük a hunyadmegyei gazd. egyesület elnökének alapítványát a többgyermekes anyák részére, majd az OMGE az adójavaslatok tárgyában a képviselőházhoz intézett feliratában a nagycsaláduak részére adókedvezményeket óhajtott kieszközölni, legújabbán pedig egy kis hír ragadta meg figyelmünket, mely szerint: Franciaországban, hol az egyke, sőt a nincsetlenke oly borzasztó hatással volt a lakosság szaporodására, most ismét nagy mozgalom indult meg a gyermekáldás előmozdítása céljából. A »Matin« ismét felelevenítette a régi jelszót: Mentsük meg a francia fajt! Benazet javaslata szerint az anya 5-500 frankot kapjon a két első, 1000 frankot a harmadik, 2000 frankot a negyedik és 1000 frankot minden további gyermek után. Az apa kapjon 2000 frankot négy gyermek után, kiket ő tart el.

Mindezekből látható, hogy komoly a törekvés a háború okozta emberanyagbani megfogyatkozásnak mielőbbi pótlására.

Bár csak minél előbb a béke korszaka követ-

keznék már be, a melyben a fogyás jelenlegi nagy aránya megszűnnék.

A legutolsó napok egyikén a Magyar Államvasutak igazgatósága az állomásokon kifüggesztett hirdeteményekben felhívta a közönséget arra, hogy a téli szén- és szénkén-szükségletéről már most gondoskodják, mert előre láthatólag tél felé az Államvasutak waggonhiány miatt kellő mennyiségű szenet nem tud szállítani. A mit az Államvasutak bekövetkezendőnek mond, az ma már tényleg be is következett, mert a porosz bányák legnagyobb része éppen waggonhiány miatt nem tud eleget tenni a megrendeléseknek. Ezáltal közöljük azt is, hogy a porosz bányák újabb megrendeléseket mindaddig nem fogadnak el, a mig régi, felhalmozódott rendeléseiket le nem szállították. Ez pedig huzamosabb ideig fog eltartani. Ezért azt tanácsoljuk, hogy magyar szenekből fedezzék gazdatársaink téli szén- és szénkén-szükségletüket és már most gondoskodjanak készletekről. Magyar szénből egyelőre elfogadják a megrendeléseket s azok leszállítása is inkább biztosítható, mint a porosz szeneké.

Innen-onnan.

I.

Kelenföldi állomáson mint mindig, úgy ma is zsufova vannak a várótermek s az előttük elhuzódó fedett folyosó (magyarul: »peron«), mert a székesfőváros ezen nagy forgalomnak örvendő állomása szűk voltával vetekedik valamelyik harmadtangó kis állomására kiterjedtségével. Kényelemről itt szó

sincs, de a tisztaság és csín távolabb vannak tőle mint Makó Jeruzsálemtől. Jellemző, hogy a II. oszt. váróteremben egy egérke egészen otthonosan kibújik lyukából, összeszedi a lehullott morzsákat és viszi be önalkotta lakásába, talán ott levő fiai és leányai táplálására. Hogy étkezője nem elsőrangú, azt talán mondanom sem kell, de nem folytatom, hisz közismert dolgok mindezek.

Mégis szívesen megyek erre az állomásra, mert egy előnye van, legközelebb fekszik lakásomhoz. Itt hallottam egy aratásra szabadságot bakától, hogy az ő kis szőlőjében Tolnában vagy Baranyában, annyi fürt van a tőkéken, hogy többet már rákötözni sem lehet. Háromszor megpermetezte, most majd aratás után, mielőtt visszamegy a tüzvonalba, még egyszer jól és erős bordeauxi lével megpermetezi aztán nem félti már semmitől, így tett eddig is s mindig jó volt. Egy másik hadfi pedig, valahonnét a Kiskárpátok közeléből, de síkvidéki lakos, azon panaszkodott, hogy nála a kertben van jócskán szőlőtő de bizony édes-kevéssé rajta a fürt, pedig ő is háromszor permeteztette, mert valahol Wolhyniában töltötte drága idejét. De felesége azt írta, hogy mindig lemosta az eső a permetet, miután náluk hetenként legalább öt napon volt csapadék. A peronoszpóra már a fürtökre is ráment s valóban kóstoló sem marad a szőlőtől, pedig mind csemegefajta. Különös, hogy mióta a szőlőperonoszpóra befészkelte magát nála, azóta a paradicsom meg a burgonya is ragyás, de már annyi rézgálicot nem bírt szerezni, hogy ezeket is megfecskenedeztette volna. Egyszer maradt valami fél liter folyadék a permetezőben, ezt a megtámadott rózsákra locsolta ki az asszony s a részint tető alatt levő kuszórézsa igen szépen felfrissült, oly eleven s üde lett, mint kora tavasszal, mi a ház előtt, de távolabb álló bokorrózsa-knak nem használt a permet, mert ezek szabadon lévén kitéve az esőnek, lemosattak s a ragya meg a levéltetű vigan él rajtuk tovább.

Találkoztam egy régi ismerős nagybérlovél, kinek két gazdasága van: egyik Tolnában, másik Baranyában, közel egymáshoz, úgy hogy naponta bejárhatja Tolná-Baranyát. Ez meg esőhiány miatt panaszkodott s lehorgasztott fejfel sétált, mert ha így tart tovább, nem lesz kukoricája szegénynek. A közlekenység nem bántja a jámbort, majdnem harapófóval kell kiszedni belőle a szavakat, hanem azért csak kihúztam a bőgyiből, mi a lelkét nyomta. Hát elsősorban is nincsen elég munkás, tehát lassan halad mindentéle gazdasági dolog. Ma, júli 24-én még nincs készen az aratással, mert a zab még nincs levágva, pedig teljesen megérett. A buza is olyan közepes féle termést fog adni, a rozs is talán-tán, de eddig még semmit sem csépejt, mert a kis emberi erővel csak azután kezdhet ehhez a munkához hozzá, ha az utolsó szál zab is le lesz aratva. Az árpával is baj van, silány lett, de talán mind sör-árpa minőségnek felel meg s így a mit vesztett a réven, megnyeri a vámon. Mikor már közeledtünk szűkebb hazájához, látjuk, hogy az utakon tócsák kerülnek el, itt esett, mondja a vasuti őr — ki a feltételes megállóhely egyedüli ura és parancsolója — tegnap este. Látja kérem, kedves jó szomszéd (éppen 265 kilométernyire lakunk egymástól), milyen jó, hogy én a maguk vidékére látogatok, mindjárt megerednek az ég csatornái. »Az a baj, hogy ön oly ritkán jön, ez az eső jó volt, de a kukorica hozamát nem biztosította, azért csak jöjjön gyakrabban erre mifelénk, nagyon szívesen látjuk, kíváltk ha nem válik meg attól a régi szokásától, hogy minden alkalommal esőt hoz.« Nagyon szívesen, de eszem is jó tejes kukoricát maguknál.

Körülnéztem egy magasan fekvő sárga agyagos talaju konyhakertben Tolna vármegyében; ott a szárazság miatt a »öldbab hüvelyei összeaszaknak s a remélt kellemes főzelékben nem lehetett részem. Viszont a paradicsom gyönyörűen érik, úgy mosogynak a piros gyümölcsök a bokrokon, hogy szinte nyersen is bele tudna az ember harapni, de azért csak megvártam, mig paradicsom mártásban uszó töltött paprikát tálaltak fel az ebédnél. A mák ezen a vidéken is pompás termést adott és a burgonyával is nagyon meg vannak elégedve. Gyümölcs nem sok, de jó.

(Folytatjuk.)

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI

szabadalmazott

SCHMIDT mérnök-doktor hirneves füstös-tulhevitőjével.

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmulnak és lényegesen kevesebb szenet fogyasztanak.

Referenciákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Vilmos császár-ut 51. Sürgőnyezim: Kemna, Budapest. Telefon 91-21.

47-ik ábra. Elöl telkesített, háttérben még telkesítetlen legelő.

48-ik ábra. Kőszedési és bokorégetési munkák a legelő telkesítésénél.

Allamilag törzskönyvelt, nemesített magyar buzafajták.

A m. kir. földmivvelésügyi miniszter ur, a magyar növénynemesítő gazdák kérelmére létesítette a magyar nemesített növényfajták állami elismerését és állami törzskönyvelését abból a célból, hogy ezzel a magyar növénynemesítők által létesített növényfajták az illetéktelenül „nemesített” jelzővel forgalomba hozott vetőmagokkal szemben védelemben részesüljenek, másrészt pedig a nemesített fajta vetőmagját vásárolni kívánó termelő gazdák számára az a biztosíték szolgáltatassék, hogy az elismert vagy törzskönyvelt növényfajta valóban szak-szerű nemesítés eredménye.

Ez az eljárás Németország több államában (Bajorországban, Württembergben, Badenben) — szintén állami kezelésben — már évek óta jó sikerrel érvényben van és ott is, úgy mint nálunk, az illetékes állami növénynemesítő intézetre van bízva az ügy végrehajtása.* Nálunk az állami növényfajta elismerés tervezete már két évvel a háborút megelőzően keletkezett, de a tervezet beható megtárgyalása és a háborús viszonyok folytán, az csak most lépett érvénybe. Ezt az intézkedést egyik fővárosi napilap téves híradása folytán sokan félreértették és azt hitték, hogy ez az eljárás kapcsolatos a jobb vetőmagokra engedélyezett, maximális árú magasabb többletár elnyerésével, pedig az utóbbi amazzal semmiféle összefüggésben nincs. Az allamilag elismert, vagy törzskönyvelt fajta tulajdonosának éppen úgy kell folyamodnia a háború tartama alatt a vetőmag-többletárért és épp úgy kell igazolnia a vetőmagjának nagyobb értékét, mint annak, a kinek fajtája ilyen elismerésben nem részesült, (ha fajtájuk valóban eredeti nemesített és ezt valamely módon igazolják) csak annyiban könnyebb a helyzete, hogy a vetőmagjának értékesebb voltát könnyebb beigazolni, mert ezen eljárás folytán nagyon beható helyszíni vizsgálatnak van alá vetve, melyért külön díjat kell fizetnie. Ezt azért tartom szükségesnek külön hangsúlyozni, mert a fent említett könnyű híradás tévedése már sok félreértést okozott, holott az eljárás feladata éppen az, hogy az értékes növényfajták vetőmagértékésítése terén tiszta állapotokat teremtsen

* A magyar állami növényfajta elismerést és törzskönyvelést a magyarországi Orsz. m. kir. Növénynemesítő Intézet kezeli és az erre vonatkozó szabályzatot az érdeklődőknek ez az intézet díjmentesen küldi meg.

Az állami növényfajta elismerés és törzskönyvelés kizárólagosan annak igazolására szolgál, hogy az elismert vagy törzskönyvelt növényfajta valóban nemesített. Az elismerés és a törzskönyvelés között lényegében véve az a különbség, hogy a növényfajta elismerés által nyújtott biztosíték kiterjed: az elismert növényfajta azonosságára, fajtisztaságára, a nemesítő által alkalmazott nemesítő eljárás szakszerűségének igazolására és a nemesítő berendezéseinek felülvizsgálatára; ellenben nem terjed ki: sem a fajta vetőmagjának tulajdonságaira (például csirázó képességére, gyommag mentességére stb.), sem pedig a fajta termelési értékére (termőképesség, érési idő stb.). Ennek ellenében az állami növényfajta törzskönyvelés az elismeréssel nyújtott biztosítékokon kívül egyúttal azt is igazolja, hogy a törzskönyvelt növényfajta termelési értéke, egy vagy több tulajdonságában (termőképesség, rozsdállóság, érési stb.) jobb, mint az a növényfajta, a melyből létesített, mert allamilag törzskönyvelni csak azt a növényfajtát lehet, a melynek jobb termelési értéke a régi fajtával szemben kétségtelenül igazolva van.

Fentiek alapján folyó évi június hó 24-én a gróf Berchtold Lipót ur uradalmában *Arpád-halmán Székács Elemér* uradalmi igazgató által nemesített magyar buzák közül 9 fajta törzskönyveltetett. A jelzett napon az állami törzskönyvelő bizottság tagjai: *Szilassy Zoltán* orsz. képviselő, az OMGE képviselőtében, *Baross László* főhercegi uradalmi felügyelő, *Fleischmann Rezső* uradalmi intéző és alulírott az Orsz. m. kir. Növénynemesítő Intézet képviselőtében átvizsgálták nevezett uradalom nemesítő berendezéseit, tenyészkerületét, a tenyésztési feljegyzéseit a fajták keletkezésétől fogva végső fokú szaporításaképp és ezeknek a fajtáknak összes szántóföldi vetéseit, a melyeket kifogástalanoknak találván, egyúttal megállapították, hogy az eme fajtákra vonatkozó széleskörű gyakorlati kísérletek a fajták termelési értékét is beigazolták, ezért ezen buzafajtákat állami törzskönyvelésre ajánlották és azok ennek alapján az állami növényfajta törzskönyvbe felvételtek.

Ezek a nemesített magyar buzafajták a következők:

»Székács 1 számú.« Közepesen szilárd,

középhosszu szalmájú, kalásza fehér, egyenletesen széles, gyengén hegyesedő, megtermékenyülése közepes, rozsdállósága jó, különösen korai rozsdával szemben. Magja nagy, fejlett, világospiros. Középkorán érő.

»Székács 17. számú.« Közepesen szilárd, hosszú szalmájú, kalásza hegyesedő, fehér, hosszú, közepesen termékenyülő, rozsdállósága elég jó. Magja piros, finomabb, alföldi jellegű. Korán érő.

»Székács 19. számú.« Közepesen szilárd, hosszú szalmájú, kalásza fehér, gyengén hegyesedő, hosszú, közepesen széles, termékenyülése jó közepes. Rozsdállósága elég jó, magja nagy, fejlett, világospiros, sárgás Középkorai.

»Székács 239. számú.« Középszilárd, hosszú szalmájú, kalásza felső harmadában vékonyuló, fehér, középhosszu. Termékenyülése közepes, eléggé rozsdálló. Magja elég nagy, piros, tipikusan gömbölyű. Korai.

»Székács 266. számú.« Szilárd, középhosszu a szalmája, kalásza fehér, egyenletesen széles, felső végén csapott, jól termékenyülő, tulnyomó részben három magvú kalászkakkal. Rozsdállósága jó. Magja sárgás, közep nagy, hosszukás, egyenletesen széles. Középkorai.

»Székács 267. számú.« Középszilárd, hosszú szalmájú, fehér, középhosszu, kissé hegyesedő a kalásza, termékenyülése jó, rozsdállósága elég jó. Magja piros, finomabb jellegű, közep-nagy, hosszukás. Elég korai.

»Székács 304. számú.« Középszilárd, zömök szalmájú, szalmája fehér, széles, jól termékenyülő a felső végén is. Rozsdállósága jó. Magja világospiros, nagy, széles, egyenletes. Elég korai.

»Székács 319. számú.« Szilárd, hosszú szalma, kalásza vörös, nagy, durvább polyvájú, széles, csak kissé hegyesedő, jól termékenyülő. Rozsdállósága jó. Magja nagy, inkább hosszukás, piros. Közepes érésű.

»Székács 330. számú.« Vékony, rövid szalmájú, kalásza fehér, aránylag rövid, kissé hegyesedő, közepesen termékenyülő. Rozsdállósága közepes. Magja finomhéjú, piros, gömbölyded. Korai. Tiszavidéki jellegű, leginkább minősége alapján értékes.

Fenti fajtajellemzések a közönséges magyar buzához viszonyítva értelmezendők, különösen szalmaszilárdság, rozsdállóság és érés tekintetében. A kalász termékenyülése alatt azt értjük, hogy mennyi a három magvú kalászkák a kalász

49-ik ábra. Köves erdőirtvány fölszántása az »ikerváltó« ekével.

50-ik ábra. Kiirtott gyökerek és gyomok elégetése a legelő telkesítésénél.

51-ik ábra. A »Hainhak« hegyi ekék munkában.

52-ik ábra. Gyomok kapálása közmunkában.

ban. A fent ismertetett fajták mindegyikénél nagyobb foku ez a tulajdonság, mint a közönséges magyar buzánál, de évjárat és különösen fajta szerint ez a kalász hosszában $\frac{1}{3}$ — $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{3}$, hosszúságban érvényesül. A fajták gyakorlati értéke az előző évi termelési kísérletekkel igazoltatott be, ezek közül a mult éveket a *Gazdasági Lapok* 1915. évtolyamának 403. és 417. oldalain ismertette.

Hasonló ehhez a rozsdáállóság foka is, mely fajták szerint változó és ebben az irányban ismét egy félreértést kell helyreigazítanom. Az idei esztendőben május második telében és végén a közönséges buzák már erősen rozsdásak voltak, a nemesített buzák pedig nem. Ennek alapján a nemesített buzákat sokan »rozsdamentes«-nek mondták, holott »rozsdamentes« buza nincs, mert ezt még a 25 évnél régebb idő óta kiváló sikerrel dolgozó svalöfi (svéd) növénynemesítő intézet sem tudta ez ideig elérni, *de igenis vannak olyan buzafajtáink, melyek különböző fokban rozsdáállóbbak, mint a régi fajta és ilyenek a fent ismertetettek.*

Hogy ez mit ér, azt láttuk az idei esztendő tavaszán, a mikor a közönséges buzafajtákat már virágzás idején belepte a rozsdá és azok ennek folytán csak silány kalászokat voltak képesek fejleszteni, ellenben a nemesített buzák, ekkor még egyáltalában nem, vagy alig voltak rozsdásak és ennek folytán kifogástalan lett a kalászuk és azok termékenyülése. Bár később ezeken is jelentkezett fajták szerint változóan a rozsdá, azokban már nagyobb kárt tenni nem tudott. Ez az idei esztendő tapasztalata, de mert a nemesített buzákkal most már tíz évi tapasztalataink vannak, megemlítem, hogy volt még erősebb rozsdáesztendőnk, mely a nemesített buzákban is kárt tett, ezek szaporítása folyamán azonban megközelítően sem olyan mértékben egyszer sem mint a régi fajtában.

A fent ismertetett fajtákban a magyar növénynemesítésnek ez ideig legjelentékenyebb munkeredményét birjuk, de a nemesítő munkálatok tovább folynak és úgy Árpádhalmoknak, mint a többi nemesítőnek lesz még ezeknél is jobb nemesített buza- és más növényfajtájuk. Egyelőre a fentiek állanak nagyobb arányú vetések és kipróbálás céljaira rendelkezésre.

Grabner Emil.

A többtermelés tanulságos példája.

Irta: enesei Dörner Béla.

II.

A tartományi erdészeti hatóság az erdőterületek községenként 10—20%-át jelöltette ki gazdasági művelés céljaira és pedig kisebb részben szántónak, nagyobbban legelőnek és engedélyt adott e területek *főosztására*, olyan föltétel alatt, hogy 10 évi *határidőn* belül a tulajdonosok a területet telkesíteni és művelt állapotba hozni *kötelesek*, ellenkező esetben a hatóság által *költségükre fog* a terület művelt területté átváltoztatni.

Ezen poroszos — erőszakosnak látszó — rendszabály háttérét és célját meg kell vizsgálnunk, hogy azt megérthessük. Csak ezután látjuk be, hogy a hatóságoknak mily okos és mélyreható okai voltak ezen erős rendelkezéssel.

A mikor még a nép szabadon »garázdálkodott« a saját erdejében — azaz nem volt az állami erdészeti kezelés és felügyelete alatt — szabadon is legeltethette az állatait. Később, a mikor az erdők jogviszonyai rendezve lettek, a hatóságnak el kellett ismernie a birtokosságok legeltetési jogát, de a szabad legeltetés úgy szorította meg, hogy a különlegeltetést betiltotta és csak *közös csordákban*, a közbirtokosság pásztornak ügyelete alatt levő csordákkal való legeltetést engedélyezte. Ekkor még elég állatállomány volt a falvakban, mert hiszen a legeltetés csak korlátozva volt, még lehetlenné nem volt téve.

Később azonban megkezdődött az elhanyagolt tarolatok beerdősítése az állami erdészeti felügyelete alatt és ekkor meg volt tiltva a *legeltetés* is, továbbá az *erdei alom gyűjtése és kaszálása* is. Természetesen a marhaállomány így — a legeltetésre használt területek megfogyása miatt — rohamosan megapadt a falvakban. Beállott tehát egy olyan időszak, mikor a falusi népnek sem az erdőből, sem az állattenyésztésből, sem a gazdaságból jövedelme nem igen volt és elszegényedve a gyártelepekbe, városokba vándorolt. A falvak jórészt kiürültek és az eltávozott nép a városi proletáriátust növelte.

A hatóságoknak tehát sürgősen intézkedni kellett, hogy a nép egy részét a *faluhoz kösse*, a *mezőgazdasági munkákhoz visszatérítse*, illetve *jövedelmezőbb gazdálkodási lehetőségeket nyújtson az ottmaradtaknak.*

A legezélravezetőbb módnak kínálkozott az erdőterületek — gazdaságilag használható részének — kibocsátása által a szántóföldi termésnek kibővítése és az *állattenyésztésnek föllendítése.*

Számolnia kellett azonban a nép hajlandóságával és szegénységével is. A nép nagy része a további rendszertelen, kiméletlen erdőhasználat után kívánczolt — mert apáitól ezt látta, mert ezt megszokta — és az erdőből gazdasági művelésre kibocsájtott területek elég nehéz munkát és sok befektetést kívánó telkesítési munkáihoz a nép erőtlen, kedvetlen és szegény is volt. *A kedvetlenséget megtörték uj, erős rendszabályokkal*, a szegénységen pedig a kormány és tartomány anyagi támogatásával és azzal az intézkedéssel segítettek, hogy a szántóföldül kiadandó területeknek felosztását megengedték ugyan, de a legelőknak átengedett területeket *csak mint közös legelőket* engedték kiszakítani az erdők állományából. Így azután ezek telkesítése, megmunkálása *köz munkával* történt, tehát olcsón ment végbe, másrészt a költségek is eloszlottak és könnyebben voltak viselhetők, *mivel kedvező föltételekkel* törlesztéses kölcsönöket kaphattak a befektetésekhez.

A *határidőhöz kötött* rendszabály kiadásával azt célozta a kormány, hogy az egyénileg történő főosztás után, midőn a terület kikerül az állami erdészeti kezelés alól, kilép a közbirtok vasabroncsából és az egyén korlátlan tulajdonába és szabad használatába kerül vissza; *ne maradjon parlagon, kihasználatlanul, elhanyagoltan, hasznosítás nélkül, hanem tényleg is szolgálja azt a célt, a mire azt szánták.*

Az erős rendszabályok és a nép intelligenciája mellett a szántóföldeknek kihatott területek kivétel nélkül gyorsan átalakultak művelt területekké. A hol azelőtt áthatolhatatlan bozót takarta az elhanyagolt erdőtarolokat, ott pár év múlva rozs-, burgonyaföldek szépen gondozott pásztái zöldeltek, a nép kevesebbet adott ki élclmiczikkak behozatalára, de annál többet költött *műtrágyára*, hogy a sovány földet minél nagyobb termésre ösztönözze.

Nehezebben ment a munka azonban a legelők berendezésénél. Legelőknak ugyanis — mint említve volt — azon földterületeket engedték át, melyek a silányabb minőségű, vagy teljesen elhanyagolt erdőtarolatok voltak és azokat a tőzeges, talajvizes mocsarakat, melyek a lakos-

53-ik ábra. Elöl még telkesítetlen, háttérben már telkesített és alagsóvetett legelő.

54-ik ábra. A telkesített legelő egy év múlva, műtrágyázva és zabvédnövény mellett fűmaggal bevetve.

ság által kedvelt tölgytelepítésre nem voltak megfelelők, egyszóval a legrosszabb földeket. *Ez pedig megbosszulta magát* egyrészt azért, mert — mint tudjuk — jó legelő csak jó fekvésű és talaju területen létesíthető, másrészt azzal, hogy az ilyen műveletlen területek lütemmővé való átváltoztatása sok munkával és költséggel, tehát nagy befektetéssel járt.

A terméketlen, elvadult területeken előbb a gyombokrotokat kellett kiirtani, a gyökeres fatuskókat kiszedni, több helyen nyílt árkokkal és alagesövezéssel csapolni, azután fölszántani, vagy felkapálni, meszezni, műtrágyázni, fűmagot vetni, kerítések készíteni, csordaitatókat berendezni stb., úgy hogy a telkesítési és legelőátalakítási költségek sokszor hallatlanul magas összegekre rugtak. Így pl. Burbach községben 46 hektár terület lett közlegelővé átalakítva teljesen elvadult, terméketlenné vált területből és négy év alatt lett a munka készen, midőn a telkesítési költségek (irtás, kőszedés, lecsapolás) 33.500 márkára, a berendezési költségek pedig (műtrágya, fűmag, kerítés, itatók) 22.000 márkára, összesen 55.000 márkára rugtak és egy hektár terület átalakítása 1207 márkára ment föl, tehát jóval többbe került, mint a föld vételére lett volna. Másutt már kevesebb volt a kiadás, de a mint látom, 400—600 korona volt az átlagos költség.

Mily nagy földszüke lehet itt, ha a szegény nép számára ily nagy munka és költség árán kell a megélhetésére, művelésére alkalmas területet hódítani! *A porosz hatóságok azonban nem tágitottak*, ha a kitüzött cél eléréséről volt szó. A költségek kis részét az állam és a tartomány segélyével fődözték, nagyobb részét azonban hosszabb lejáratu törlesztéses kölcsönökkel maga a nép viselte.

Mivel könnyen lehet, hogy a t. olvasók közül lesz néhány oly helyzetben, hogy legelőátalakítási munkákat alkalmaznia kell és mivel hivatali dolgaik között látom, hogy a legelőfalhasználati ügyek (76.975/904. F. M. körrendelet) ellátásánál a kérdés többször fordul elő, érdekesnek tartom a westfaliai állami erdészeti és legelőszakértők eljárását röviden ismertetni.

A legelőátalakításoknak itt kétféle módját vezették be. Az egyik az olcsóbb, a fatuskók irtása nélküli, a másik a drágább, mikor fatuskót kell irtani, azután a tulnedves területet lecsapolni, alagesövezni stb.

Az olcsóbb módot olyan ritkább állású sarjerdőnél alkalmazták, hol a talaj fekvése és minőségi állapota kedvezőbb és a hol tölgytuskók vannak ritkább állásban a talajon, tehát a hol van elég terület a tuskók között a föld megművelésére és nincs okvetlen szükség a tuskók — költséges kiszedésére.

A drágább, azaz tuskóirtásos eljárást az ezzel ellentétes esetben és ott alkalmazták, hol égerfa volt letelepedve, melynek sok sorhajtsát hiába vagdosták ki, az addig újra kihajt, míg csak gyökerestől ki nem szedik.

Heinemann porosz állami rétmester — ki a munkákat vezeti — írja, hogy ő a Siegen kerületi erdészeti rendtartásból jött reá a munkák megkezdésekor (tehát ujonekorában) arra, hogy a tölgytuskókat nem kell mindenáron kiszedni, ha a területet legelővé akarja átalakítani, mert ezen rendtartás szerint a kibaszott terület — a tuskók sarjhajtásainak kiemelése céljából — 6 évig legelési tilalom alatt tartandó, mivel tudvalevőleg az állat a fiatal tölgyhajtásokat lerágja.

Rájött azon gondolatra tehát, hogy ha a legeltetés árt az erdészeti érdeknek, úgy bizonyára használ a legeltetés érdekeinek, mert ha az állat folyton lerágja a hajtásokat, úgy a tő is elpusztul. A tuskókat azonban a föld szintjéhez közel vágják ki laposra, hogy a legeltetést a kiálló hegyes tövek ne akadályozzák (az éger-tuskókat azonban gyökerestől kiszedik géppel vagy robbantással), a borókat, tövisbokrokat pedig gyökerestől kiirtják és az egész területet istállókapával fölkapálják.

A mint a kiirtott bokrok és a kapálás által kiirtott gaz és fücsomók kiszáradtak, úgy rakásokba gyűjtik és elégetik, a hamut pedig szét-szórják. A rakásokat többnyire a fatuskókon és kiirtott bokrok tövein égetik el, hogy a gyöker-

zet is elpusztuljon és minél kevesebb sarjhajtás képződjék. A hamut lapátokkal egyenletesen szétosztják, mivel kálitartalma miatt az trágyául is szolgál. Ezután a területet hektáronként 25 q mésszel, 3 q thomassalakkal és 3 q kainittal behintik. A meszezés által a vad talajt »szelidítik«, porhanyóbbá teszik, de a hideg, »lusta« talajt élénkebb tevékenységre is ösztönzik, mert hiszen tudvalevő, hogy a »mész a talajnak az ostroma«. A méznek még egy nagy szerepe van, mivel a herefélék a mésszegény talajban nem maradnak meg, így a leendő legelő kedvezőbb növényösszetételét érik el vele.

A műtrágyázás célját főlegesen fejtegetni. Azt mindnyájan tudjuk, hogy a foszforsavtartalmu Thomassalakkal és a kálisótartalmu kainittal a dusabb fűnövést is, a biztosabb termést is és a termelt takarmány jobb minőségét — azaz magas tápanyagtartalmat — érjük el.

A hol a gyökértuskók gyorsabb kiirtását óhajtották, ott égetett (maró) mészből tettek egy lapátal a tuskókra, a mitől tapasztalataik szerint a fa és a gyökérzet gyorsabban elpusztult.

A kiszórt műtrágyát (szeptemberben) a meredekebb részeken bekapálták, az enyhébb lejtésű helyeken azonban egy sajátságos hegyi ekével, az ő ősrégi »Hainhak« nevű szerszámukkal keverték a földbe, azaz a talajt meg is szántják. A »Hainhak« egy keréknélküli egyszerű eke, melybe egy tehenet vagy ökröt fognak és míg a vonóállatot egy kis leány vezeti, addig a férfi az ekét tartja szarvainál, vigyáz arra, hogy az ekét, ha kőbe, vagy fagyökerbe akadna, úgy gyorsan kiemelje, vagy pedig vele a kiirtatlan fatuskókat elkerülgethesse a szántás közben. A köves, de gyökerektől mentesebb és laposabb fekvésű talajokon azonban egy e célra készült erős iker-váltóekével szántják meg nagy fáradsággal.

Az így megmunkált területet azután ősszel bevetik rozsszal, a reakövetkező tavasszal pedig a rozsvetésbe vetik és hengerezik be a fűmagkeveréket. A rozsz tehát védnövénye is a fűmagvaknak, de egyuttal a földet hasznosítja is az első évben, míg a fűmagvak megerősödnek és termésbe jönnek, tehát míg mint kaszálók, majd a második évtől fogva mint legelők használhatók fel.

A legelőátalakítás munkáiból, amennyit csak lehet, közmunkával végeznek ingyen. A rozsz termését és az első kaszálásból eredő szénát a lakosság között díjtalanul szétosztják, a végzett közmunkák fejében. A bevetett területet csak a második évben engedik át legeltetésre, ha a talaj már megülledett és a fűfélék megerősödtek, tehát az állatok tiprását és rágását kiállják.

Ha a talajban kevés a televény, tehát gyenge a nitrogéntartalom, úgy a fűmagvetés alkalmával adják a harmadik tápanyagot, a nitrogént fejtrágyának chilisalétrom, kénsavas ammóniák

vagy mésznitrogén alakjában, mert ők is tapasztalatból jöttek reá arra, hogy a fűfélék csak a háromféle tápanyag (foszforsav, káli és nitrogén) együttes jelenléte esetén adnak jó termést.

A begyepesített területnek itt fontos céljai vannak, nem sajnáljuk tehát a költségeket, hogy azt magas műtrágyázási költségekkel a lehető legnagyobb termésre kényszerítsék. Amint az adatokból látom, a thomassalak és kainit adagolását minden második, harmadik évben megismétlik, a drága nitrogén adását azután azzal takarítják meg, hogy a legelő állatok elbűllatott, vagy a delelőkön összegyűjtött trágyáját a leggondosabban használják föl a legelőterületen.

Nálunk ma — még az uri birtokon is — szokatlan, hogy a fütermelő terület nagy termésbe hozása végett oly magas műtrágyázási kiadásokba menjenek bele, mind itt ez a szegénysorsu nép teszi. Hogy az eredmény azután nem is marad el, azt több adatból látom. Az egyik az, hogy itt hektáronként 5 hónapi legeltetésre (éjjel-nappal) 2 darab számosállatot (a 500 kilogramm) számítanak, tehát 1000 kilogrammot, (a mi lehet 4 drb a 250 kilogrammos borju is) és a fűbér számos állatonként 50 márka. Mindkét adat a legelő jóságát mutatja, mert nálunk a mi közbirtokossági elhanyagolt legelőinken 3. kat. hold, tehát majd 2 hektár kell egy állat eltartásához, tehát éppen megfordítva áll a dolog. A magas fűbért pedig a szegény nép csak úgy tudja Siegerlandban megfizetni, ha a tavasszal kihajtott állat ősszel legalább havi 20 kg., az öthónapi legeltetési időny alatt tehát 100 kg. busnövekedést nyer állapotjában a gazda 50 márkáért.

Látjuk tehát, hogy mi magyarok bizony rosszszul gazdálkodunk ott a falvakban, mert a silány (noha jobb talajon álló, tehát megjavítható) legelőinket gondozatlanul hagyjuk, olcsó fűbért szedünk, de annak ellenében gyakran megtörténik pl. Erdélyben, hogy a hegyi legelőkről szekérral kell a marhákat hazahozni, mert úgy leromlanak, hogy saját lábukon hazajönni nem tudnak. Ezen állapotok ellenében csak röviden egy példát arra, hogy a siegerlandi községben, hektáronként 475 koronát fektettek be az azelőtt elhanyagolt, kevés hasznot hozó terület legelővé való átalakításába, az évi számadás mit mutat?

Jövedelem:	
Hektároként 2 drb szarvasmarha fűbére	100.00 márka
Kiadás:	
1. A 475 korona beruházás 6%-os törlesztéses kamata	28.50 »
2. Műtrágyázási kiadások egy évre eső részlete	23.65 »
3. Legelőfenntartás és gondozás (kerítések, itatók, fogasolás, telelőtrágya-eltérgetés)	10.00 »
4. A terület régi hozadékának értéke, mint hasznosítás	12.83 »
Összesen	74.98 márka

55-ik ábra. Teljesen berendezett hegyi legelő képe.

Zsák- és ponyvagyár

Fehéritő-, kikészítő- és impregnáló gyár
Salgó és László,
 BUDAPEST, V., NÁDOR-U. 20.
 Gyár: ÓBUDA.
 Telefon 160-82, 163-16. Sürgőnyezim: MAXALGÓ-BUDAPEST.

a jövedelemből levonva, marad kereken 25 márka évi tiszta haszon, tehát a befektetési kölcsön (475 M.) 11 $\frac{1}{4}$ %-kal kamatozó jövedelmet hajt. Igaz, hogy nem számított a közmunka költsége sem (pl. gyomirtás stb.), de viszont nem számított a rozstermés és az első szénatermés egy évre eső hányada sem.

Ma az egész világ — főleg kitűnő német fegyvertársaink, a földterületek jobb hasznosítására törekszik. A közölt példa olyan, mely nálunk a hegyvidéken megvalósítható volna, természetesen, ha a mi falusi népünk is oly igyekezettel hajtaná végre a hatóságok intézkedéseit, mint a steierlandiak teszik. A mostani véres háború sok nyomorúsága talán megváltoztatja a falusi nép gondolkodását is és reászorítja őket a nagyobb gazdasági erőfeszítésre.

A tengeriolaj gyártása Orosházán.

A napi- és szaksajtó révén a közfigyelem fölkelte ebben a mai zsirtalan világban Melega János orosházi molnár és gőzmalomtulajdonos azon eljárása iránt, hogy a tengeriből édesizű, étkezésre is alkalmas narancssárga, finom olajat tud kisajtolni. A közérdeklődés érthető és nagyon is indokolt, mert ha 40—50 millió méter-mázsát kitevő évi szemes tengeri termésünknek csak 10% át is vonjuk ezen új ipari hasznosítás alá, akkor is, ha csak 4—5 millió q tengeriből csak 1%-os olajnyerédeket véve számításba, 4—5000 q tiszta tengeriolaj lenne az, a mit a közéletmezés és ipar nyer és a mely érték ma (per 800 koronával számítva az olaj q-áját), 3—4 millió értéket ment meg az elkallódástól.

56-ik ábra. Melega János orosházi gőzmalomtulajdonos a tengeriolaj-nyerés feltalálója.

Pedig a valóságban az érték még nagyobb, először azért, mert a tengeriből — vagyis a tengeri csirájából — nem 1%, hanem helyes eljárással 1,5—2% olaj is nyerhető, azután az olaj q-ája nem 800, hanem 1000 koronát is ér, végül azért, mert a tengeri legalább is 13 koronával magasabb áron értékesül 100 kilónként, mintha nem csirátlanítjuk és az olajat nem vesszük ki belőle, hanem csak eredeti állapotában örökljük meg.

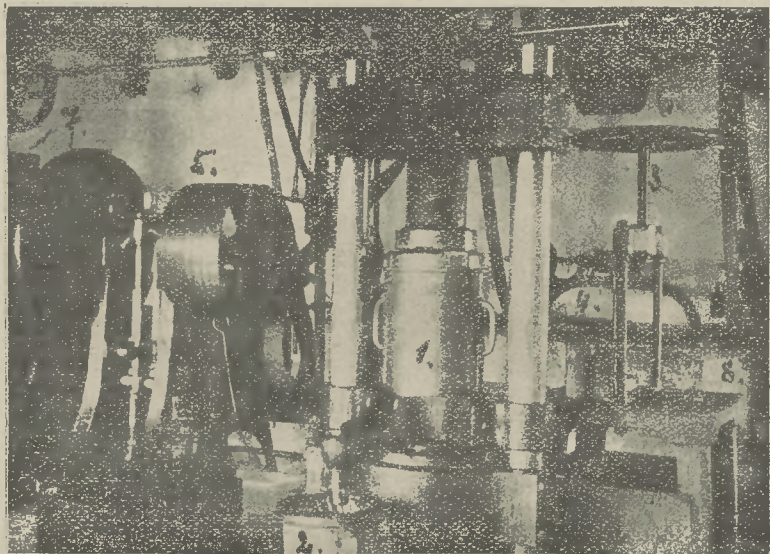
Nagy elismerés illeti meg Melega János derék magyar iparosunkat azért, hogy ő ezen eljárást megkezdte, azt gyakorlatilag is — saját maga szerkesztette gépekkel — kipróbálta, most önzetlenül és haszonlesés nélkül propagálta, tollal, szóval és személyes utánjárással arra a közfigyelmet is föl hívta.

Most már hiába írják egyesek, hogy ők már Melega »találománya« előt is tudtak erről és »csinálták a dolgot«. hiába írják, hogy az eljárás már nem új, mert Amerikában már régóta csinálják (azt is olvastam, hogy Melega is Amerikában tanulta, holott ő sohasem járt Amerikában), a tény az, hogy nálunk addig, míg Melega János arra a figyelmet föl nem hívta, a kérdéssről alig olvastunk vagy hallottunk és így derék magyarunktól a kezdeményezés jogát elvitatni nem engedjük és leszögezzük a tényt, hogy Magyarországon a tengeri csirátlanítást (>de-

germinálás») és a kiválasztott csirából az olajsajtólást ő kezdte meg, ő hívta föl arra teljesen önzetlenül a közfigyelmet és a teljes érdem és elismerés ezért őt illeti meg.

A dolog lényege a következő. Azt tudjuk, hogy a tengeriszem csirájában olajtartalom van és ennek tulajdonítható, hogy a tengeriliszt (vagy dara) rövid idő múlva megkeseredik. A tengeriszem olajtartalma 4—5%, de van ennél magasabb olajtartalmu tengeri is a fajta, talaj, éghajlat, a szem nedvességtartalma stb. szerint. Sokáig elálló lisztet csak úgy lehet készíteni, ha a tengeri szemből a csirát eltávolítjuk és csak a »csirátlanított« magot öröljük meg. A kiszedett csira olajtartalma kb. 15%. Melega János 15—20 évvel ezelőtt foglalkozott azzal, hogy a tengerit megfelelő gépberendezéssel csirátlanítja, hogy finom, nem keseredő és sokáig elálló tengerilisztet és dercét (griesz) készíthessen és a kiválasztott csirából olajat sajtolhasson, melyet — mint a tökmagból és napraforgómagból készített olajat — a szerb, román és ruthén köznép étkezésre, az alföldi magyar pedig, miután világos szép fényvel ég, világításra szívesen vásárolt tőle azelőtt.

Melega éveken át kísérletezve, rájött a helyes eljárásra és a legmegfelelőbb gépi berendezésre, melyről azelőtt 10 egynéhány évvel a »Molnárak Lapja«-ban irt egy közleményt, de a kérdés iránt senki sem érdeklődött és ő sem vesződött többet vele, míg most a háború alatt, a tengeriliszt emberi élelemre kerülve, újra aktuálisá tette az ő »találományát.« Másrészt fölkelte a

57-ik ábra. Melega János tengeriolajsajtó-gyáranak belső berendezése (magyarázat a szövegben).

közfigyelmet a tengeriolaj iránt a háborús állapotok miatt elmaradt külföldi olajbehozatal következményeképp az olaj és zsiradék nagy drágasága és hiánya.

Nem térek ki a kérdés nagy közgazdasági, pénzügyi és közéletmezési (sőt miután glicerint nyerésről is van szó: tehát hadászati szempontok is közrejátszanak!) fontosságának tárgyalására, mert azt a t. olvasó bizonyára úgy tudja mérlegelni, mint én, de — noha nem vagyok szakértő e téren — elmondom Melega János ur szíves készsége által a helyszínen látottak és tapasztaltak nyomán az egész eljárást azért, hogy a t. olvasók közül, a kik tehetik, az eljárást követhessék a saját előnyükre és az ország közállapotainak javítására.

A száraz tengeriszem csirája annál könnyebben válik el (emelődik ki), minél frissebb a tengeri és annál nehezebben, minél régibb és szárazabb az, mert ekkor a beszáradt csira a szemhez jobban odaragad és a zuzott (darált) szemnél marad. Ha tehát öreg, száraz tengerit akar Melega csirátlanítani, akkor előbb vízzel megpermetezi és 12—24 óráig állni hagyja, hogy »megvonódjon.«

A tengerit azután olyan, egymás fölött álló kis hengereken (3 pár) eresztí át, melyek közül a legfelsők legtágabban, a legalsók legszűkebben állanak, hogy a szemet fokozatosan darál-

ják meg, a csirát pedig kifeszítik és szétnyomják a héj egy részével együtt. A dolog titka az, hogy hengeren a rovátkák ne éllel, hanem háttal dolgozzanak össze (tehát megfordítva, mint pl. a gabonaörlésnél), hogy a szemet ne zuzzák rögtön, hanem előbb a csirát feszítik ki az egyidejűleg darabolt szemből.

A legelső hengerpár már jobban örül, de már akkor a csira nagyrészt ki van válva és ott csak szétlapítva halad át a lisztrel együtt az alul mozgó szítára, melyen a derce és liszt le hull, a lapos és darabos csirarészek és korpaszerű héjhulladékok pedig fönnmaradnak és zsákba rázódnak, a liszt és derce pedig »paternosteren« át fölmegy a nagy vetítősztára, hol még osztályozódik és tisztítottat, azután elmésen szerkesztett szárító csatornákon át — hol meleg levegővel érintkezve víztartalmától megszabadul — le hull a derce is és a liszt is zsákokba.

Tudnunk kell ugyanis, hogy a »száraz« tengeri víztartalma is van 15—17%, tehát a lisztben is van bizonyos nedvesség, melyet szárítással kell belőle eltávolítani, hogy raktárképes legyen és meg ne dohosodjon.

A kiszitált csirarészek együtt hullanak le a korpával, tehát szét kell őket választani. Melega előbb kövön megörli őket és csak ezután szitálja ki az értékes csirát a kisértékű korpától, már azért is, mert a korpa (a héjrészek, a csira börtakarója, piszok, hulladék) a sajtolásnál a csira olajtartalmát erősen visszatartja.

A kiszitált tiszta csirát most az olajütöbe viszik, hogy mielőbb földolgozzák, mert ha állni hagyják, megavasodik és nem ad finom olajat. Itt először olyan fődött (zárt) katlanokba öntik, melyet tüzhelyen melegítenek és kavarkészülékkel kavarnak, hogy megmelegítsék (pörkölés), mert meleg állapotban az olajtartalmat jobban kiadja.

Hogy a csiradara a katlan fenekére ne süljön és meg ne kozmásodjék, kissé vízzel megperme-

tezik. A forró — szép sárgaszínű — csiradarát a meghatározott »pörkölési« idő után az olajütő sajtóba teszik, hol 250 légköri nyomású hidraulikus sajtón kisajtolják. A szép vörössárgaszínű, édes ízű olaj egy selyemszítán át egy edénybe folyik.

A kisajtott csirapogácsát a prés hengeréből egy külön készüléken nyomják ki, a lapos, formás pogácsákat pedig oszlopokba rakják.

A közölt képen az 1. szám a sajtó hengerét, a 2. szám a selyem szítával befödött edényt mutatja, melybe az olaj befolyik, a 3. szám azon készüléket, mely az oda tett préshengerből a kisajtott pogácsalepényeket az egyes rétegeket elválasztó vaslemezekkel együtt — kitolja, a 4.

A világ legjobb harmonikái

Orgonahangu, 2 váltóval 9 kor., finom 11 kor. Csodásan erős hangú, 3 igaz váltóval 14 kor. Egész zenekari hangú 4 igaz váltóval 17 kor. Erős acél hangúak 18., 20., 25., 40. kor. Finom kétsoros harmonikák, háromsorosak, grammatikus hangúak is készülnek.

Arjegyzéket az összes hangszeréről ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA

királyi szab. hangszergyár

Budapest, Rákóczi-ut 71.

dapest, Zsilip-utca 6., I., 29. Hauer József, Rákospalota, Szilágyi D. utca 26. Kónya József, Budapest, VI., Hungária-ut 118. Nagy Lajos, Budapest, VI., Hungária-ut 118. Skonya Ferencz, Budapest, VI., Hungária-ut 118. Nagy Kálmán, Budapest, VI., Hungária-ut 118. Dreveczky Bertalan, Budapest, VI., Hungária-ut 118. Filó József, Budapest, VI., Hungária-ut 118. Cserey-utca 3., II., 73. Balázs István, Budapest, VII., Kövér Lajos-utca 4., földszint 4. Ványa Tivadar, Budapest, VI., Szegényház-utca Vrabecz Jenő, Rákospalota, Kinizsi-utca 112. Petőcz Lajos, Ujpest, Király-utca 15. Fazekas István, Budapest, Ilka-utca 20. Buzás Gyula, Budapest, II., Váci-ut 193. Mánay Pál, Budapest, Főthly-ut 29., I., 41. Kánya Károly József, Budapest, Felsőerdősor-utca 29. Kiss Sándor, Kispeszt, Kossuth-utca 11. sz. Dániel György, Budapest, Podmaniczky-utca 69. Raksányi Károly, Budapest, Budafoki-ut 10/b. IV., 4. Iakatos József, Budapest, Mór-u. 11., II., 7.

Rokkant katonák alkalmazása a cséplésnél. Báró Klebersberg államtitkár, a rokkantügyi hivatal ügyvezető-alelnöke értesítette a vármegyei gazdasági egyesületeket, hogy a rokkantügyi hivatal intézeteinek állományába tartozó rokkant katonák közül nagyobb számmal cséplőgép- és lokomobil gőzgépezetlökké képeztettek ki, a kik a közös hadügyminiszter rendelete értelmében mint gépészek, november 30-áig szabadsághozhatók s így a cséplési időnyre alkalmazást vállalhatnak. A gazdák, kik rokkant katonákat kívánnak alkalmazni, hajlandóságukat a m. kir. rokkantügyi hivatal legközelebb eső következő intézeténél jelenthetik be: M. kir. rokkantügyi hivatal Dunabalszari iskolája (Váci-ut 57.), annak császárfürdői gyógyintézete, továbbá annak kassai és pozsonyi intézetei.

A gazdasági munkák biztosítása. Veszprémből írják: Dr. Véghelyi Kálmán alispán a gazdasági munkák biztosítására elrendelte, hogy minden hadisegélyben részesülő munkaképes egyén, legyen az férfi vagy nő, az állandó lakóhelyétől gyalog egy óra alatt megközelíthető területen belül egy magyar hold megmunkálását tartozik elvállalni. Mindazoktól, a kik munkát nem vállaltak, a hadisegélyt egészben vagy részben megvonják és az illetők ellen kihágási eljárást is indítanak.

Gőzeke bérszántásra. A földmivelségi minisztériumhoz érkezett értesítés szerint Csehországban több gőzeke-garnitúra van, a melyekkel bérszántást vállalnak. Az érdeklődőknek szívesen szolgál fölvilágosítással Prásek Venczel birtokos, Prága 336 - II.

Az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület átiratban felkérte a megye alispánját arra, hogy illetékes helyen hasson oda, miszerint a kenyérmagellátatlan lakosság né lisztben, hanem búzában kapja meg szükségletét. Nagy fontosságot tulajdonít ennek azért, mert szokásainál fogva a nép ezt izlése szerint saját felügyelete mellett megőrölve jobban, gazdaságosabban tudja felhasználni és a korpájával a jelenlegi nehéz állattartási viszonyok mellett állatainak takarmányozásán is tetemesen segíthet. Továbbá átiratban kereste meg az aradi m. kir. dohányfelügyelőséget és arra kérte, hogy tekintetbe véve a nagy dohányfogyasztást, a fogyasztás érdekében tegye lehetővé azt, hogy a holtilátás van a sarju dohány beérésére, a sarju levelek szedése megengedtesék. Végül azon kérelemmel fordul a földmivelségi miniszterhez, hogy a gazdaközönség részére a buza vetőmag pácizálásához szükséges kétkő beszerzését állami úton biztosítsa.

A fémtárgyak lefoglalása. A honvédelmi miniszter a hadicélokra igénybevettnek kijelentett fémtárgyakra vonatkozó, július 31-ig kiterjesztett azt a határidőt, a melynek lejártá után a birtokosok az addig be nem vont fémtárgyakkal szabadon rendelkezhetnek, újból és pedig december 31-ig kiterjeszti. E rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Uj sóarak. A m. kir. pénzügyminisztériumnak 74.396/1916. sz. rendelete alapján a marosújvári m. kir. főbányahivatal, valamint a désknai, parajdi, tordai és vizaknai m. kir. sóbányahivatalok sóraktáraiból eladásra kerülő só ára 1917 június 30-ig a következőképpen lett megállapítva: 1. Az erdélyi részekben fogyasztásra kerülő étsó ára q-kint 13 K 70 fill. 2. A szorosan vett magyarországi részekben fogyasztásra kerülő étsó ára q-kint 13 K 43 fill. 3. A marhasó ára csomagolóanyaggal együtt Marosújváron és Parajdon q-kint 7 K. 60 fill. Budapesten a só ára az 1916 július 1-től 1917 június 30-ig terjedő időre a következőkben állapított meg: Jónyhasó Szigetkamaráról a kincstári sóraktárból 23 K 53 fill., teljes vasuti kocsikban a vasuti állomásról 23 K 44 fill., marhasó Szigetkamaráról a kincstári sóraktárból 10 K 52 fill., teljes vasuti kocsikban a vasuti állomásról 10 K 46 fill.

Két milliós birtokvétel. Sopronból írják: A Hohenlohe herceg 1265 hold területű gazdasági birtokát 2,000.000 K-ért megvette a nagyczenki czukorgyár.

A szerbiai termés lefoglalása és az árak maximuma. A szerbiai cs. és kir. katonai főkormányzóság az ideai gabonatermést — tengerit és annak örleményeit is beleértve — az egész megszállott területen lefoglalja. Mindenki köteles ilyen terménykészletét azonnal bejelenteni és a készletet a cs. és kir. parancsnokságoknak, vagy az általuk igazolt bevásárlóknak a megszabott áron át szolgáltatni. A cs. és kir. katonai főkormányzóság a gabona árát a következőleg állapította meg: buza és tönköly 33 korona, rozs 27, árpa 26, zab 25 korona 100 kilogrammonként. Ennyit fizetnek az aratást közvetlenül követő négy hónapban. Ha azonban a bejelentés az ötödik hónapban történik, az árát 10%-kal csökkentik, a hatodikban 20%-kal, még később 30%-kal. Eltitkolt, tilalom ellenére eladott vagy vett gabonát vagy örleményt ellenszolgáltatás nélkül elkoboznak s a lakosság élelmezésére fordítják. A készletből nem kell beszállítani: saját szükségletet, fejenként és naponként 400 gramm gabonát, vagy 330 gramm lisztet számítva, az őszi vetőmagot és egy-egy háromhónaposnál idősebb sertés után havonként 50 kilogramm tengerit. A lefoglalt árut más, mint a cs. és kir. parancsnokság közvegi vagy a gabonaértékesítő központ meg nem vásárolhatja. Mással kötött adásvételi szerződések érvénytelenek s a ki ilyen tiltott üzletet köt, közvetít, vagy benne közreműködik, a gabona bejelentését elmulasztja, vagy helytelen adatokat mond be, azt 5000 koronáig terjedhető bírsággal, vagy hat hónapig terjedő börtönnel büntetik.

A város és falu. Ily ezimben írja a Magyarországon: „A falu az oka a drágaságnak. Erről rendületlenül folyik a beszéd. Épp most, a napokban, mint az ujságok is hírül adták, néhány helyen itéletidő volt, vihar, a mely a földre simította a zizegő gabonát s jég, a mely kicsépelte az aczélos buzaszemeket. S csodálatos, a város ezt nem veszi észre. A kik a falu ellen lázonganak, gondoljanak arra, hogy a falu minden munkája kárba veszett egyetlen delután, a mit pedig pótolni nem lehet. De még egyébként is, kivált mostanság, nagyon furcsa dolog, ha a város a falu ellen beszél.»

A »Ratin« bakteriologiai laboratórium részvénytársaság patkányokat és egereket öltető betegség specifikus előidézőjét tenyészt. E praeparatum, melyet Magyarországon a »Ratin« vezérképviselő, Budapest, Rottenbiller-utca 30, »Ratin« elnevezés alatt hoz forgalomba, a patkányokat és egereket ellenállhatatlanul vonzza és még a legbőszesebb csapás esetén is rövid idő alatt kiirtja, mert egyik rágcsló a másikat fertőzi. A m. kir. állami bakteriologiai intézet véleménye szerint semmi más állatra a »Ratin« nem ártalmas. Mezei egerek irtására szintén sikerrel alkalmazható a »Ratin«. Elismeréssel nyilatkoznak a legnagyobb gazdaságok, malmok és egyéb nagy vállalatok az ország minden részéből.

Faszenet

csomagolva vagy
ömlesztve szállít!

WEISZ ÉS VIDOR cég
BUDAPEST, IX.,
Józsefvárosi teherp.-udvar 8-ik kapu.

NYILTTÉR.

E rovatban közlöttékért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

VÉDJUK MEG
A MAI ÉRTÉKES
ÁLLATÁLLOMÁNYT!

A borjak felnevelése legjobban sikerül, ha mindjárt születésük után beoltatjuk azokat

BORJUTÜDŐLOB ÉS BORJUVÉRHAS ELLEN.

Mert: ezek a ragályosírak a legveszedelmesebbek az ujszülöttekre és ezek ellenében módunkban van szérumozással **HATÉKONYAN** védekezni.

A megfelelő szérumok hazánkban a

Jenner-Pasteur Intézetben

Budapest, VIII., Rökk Szilárd-utca 39. sz. a. készülnek.

Az Intézet első és eredeti termelési helye hazánkban az összes állatgyógyászati szérumoknak és a készítmények államilag felülvizsgálatnak

Manillafonalat
aratógéphez

valódi manillát és manillapótlót, továbbá

zsákot, ponyvát,

gazdasági kötélárut

szállít!

Salgó és László

zsák- és ponyvagár,

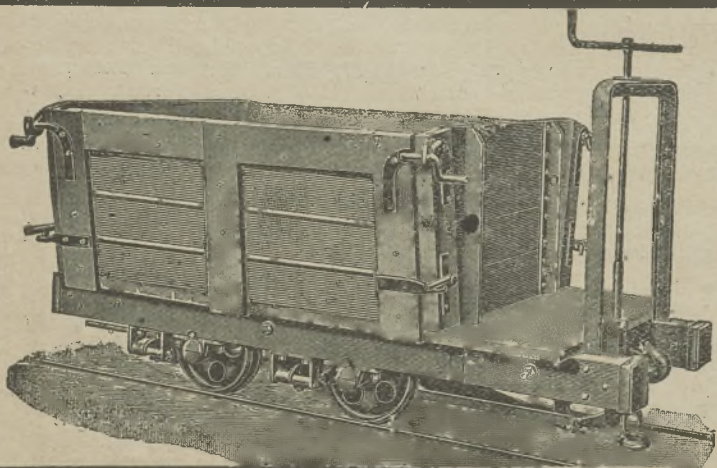
fehéritő-, kikészítő- és impregnáló gyár

Budapest, V., Nádor-utca 20.

Telefon: 160-82. Telefon: 163-16.

Sürgőnyczím: **MAXALGÓ.**

Felelős főszerkesztő, kiadótulajdonos: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

Magyar Bank és Kereskedelmi R.-T.

Keskenyvágányu Vasutosztálya •••• Budapest, V.

Gazdasági vasutak

nyomjelzése, tervezése és építése.

A Győri Vagongyár gyártmányainak eladása.

Költségvetések és mérnöki látogatás ingyen!

ŐSZI VETÉSHEZ

Corbin magcsávázószer változatlan áron kapható. **Corbin** megóvja a vetőmagot varjak és egyéb madarak kártevésétől, üszögtől, rothadástól, férgektől. Egyszerű használati utasítás. Ezerszeresen kipróbálva, kitűnő bizonyítványok. — Olesó.

Dr. Keleti és Murányi vegyészeti gyára Ujpesten.

Rendeléseket és kérdezősködések idejekorán kérünk.

A legkiválóbb minőségű

Kocsikenőcs,

fekete, kék, sárga, továbbá :

gépolaj, hengerolaj, gépzsir,

50, 100 és 250 kilogrammos hordókban,
ládákban legjobban beszerezhető :: ::

Csonka Marcel műszaki nagykereskedésében

Budapest, VI., Eötvös-utca 48.

Telefon : 153-11.

Nyersolaj, kenő-és henger- olaj, gépzsir

a legjobb minőségben azonnali szállításra beszerezhető

Weisz József cégnél,

A CLIMAX nyersolaj motorgyár BACHRICH ÉS TÁRSA
vezérképviselőjénél

Budapest, VI. ker., Gyár-u. 20.
Telefon 71-01.

EREDETI MOTOREKÉ

Hazánkban tökéletesen bevált.

Számos utánrendelés.

Állandó nagy raktár Budapesten alkatrészekből és saját javítóműhely.
Ekevezető tanfolyamok. ❁ ❁ Szakmérnökök és gyakorlott szerelők.

Vezérképviselet:

MUNKÁCSI ÉS BÁNKI

okl. gépészmérnökök mérnöki irodája,

Budapest, VI., Vilmos császár-ut 45., I. em.

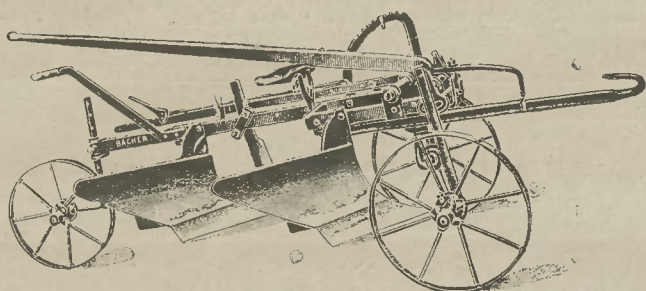
Telefon interurban 76-94.

Sürgönczim: DIPLINGS.

ŐSZI MUNKÁLATOKHOZ

BÄCHER

MELICHAR

„Unikum Drill“
egyetemes sorvetőgépei,

„Imperator“

mütrágyaszórával egyesített
sotrágyázó vetőgépei, továbbá

szőlőzuzók, szőlőprések, répa- és szecskavágók, morzsolók,
darálók triőrök, takarmánykamraberendezések

a legjobb minőségben és legczélszerűbb kivitelben ezidőszert még kaphatók:

Bächer Rudolf-Melichar Ferenc

Magyarországi Vezérképviselő: **SZŰCS ZSIGMOND,**

Budapest, VI., Teréz-körút 26. szám.

Távbeszélő: 28—02, 102—05.

Sürgönczim: „Kultur“ Bpest.

egyetemes egy és többvasu
aczélekéi és speciális talaj-
mivelő és javítóeszközei.

szabadalmazott
merítő koron-
gos rendszerű

